

BOKRECENSION

Fascinerande om konvertiter

När nordbor sökt sig till katolicismen har de längtat efter en mer konservativ, kristen tradition, visar en ny bok.

Text: **Johan Hakelius**

Lars Gustav Banck är möjligen Norrköpings mest spännande produkt. När 1600-tal var på väg att bli 1700-tal befann han sig i Rom. Vägen dit hade gått via olika arméer på kontinenten. Banck var legosoldat. Det hade slutat illa. Han togs till fånga och såldes som slav på Rhodos. Där och då gav han ett heligt löfte att konvertera till katolicismen, om han lyckades bli fri.

Det blev han och han höll sitt löfte.

Mer än så vet vi tyvärr inte. Det lilla vi vet, vet vi tack vare det romerska konvertithärbärgets knapphändiga protokoll. Försöker man slå på hans namn i den gigantiska databas som världen numera är, hittar man bara hans namne, Laurentius Gunnari Banck. Han kom också från Norrköping, men levde en generation före legosoldaten och ägnade sitt liv åt antikatsk propaganda.

En svensk konvertit vi vet betydligt mer om är markis Claes Lagergren. Det beror dels på att han levde 200 år senare, dels på att han gärna bjöd på sig själv: memoarverket *Mitt livs minnen* består av nio band, trots att det bara följer markisen fram till 35-årsåldern.

Markis, förresten: han var son till en bruksinspektör i Närke, kom från en linjeklockare och gick själv Schartaus handelsinstitut innan han började som kontorist på en sidenfirma i Paris. En fransk välgörarinna testamenterade hela sin förmögenhet till honom, varefter han

Yvonne Maria Werner.

gifte sig med en amerikansk arvtagerska, Caroline Russell. De köpte Tyresö slott. Hans världsliga ställning var därmed säkrad.

Hans salighet säkrades tack vare en spansk väns oväntade död. Vännen hade kämpat för att omvända Lagergren, som nekat med hänvisning till att en konversion vore detsamma som att förråda Sverige. Nu kände han sig i stället förpliktigad att träda in i kyrkan. Han gjorde det inte i skymundan. Lagergren mottog sin första kommunion ur påvens hand och det var Leo XIII som gav honom hans markistitel.

Några djupare religiösa grubblerier verkar inte Lagergren ha plågats av, påpekar Yvonne Maria Werner i sin fängslande bok om nordbors konversion till den katolska kyrkan, *Vägen till Rom*. Det var snarare den inneboende konservatismen i katolicismen som lockade honom. I det avseendet var han inte unik bland nordiska konvertiter under seklet före det

moderniserande andra vatikankonciliet, i mitten av sextioalet.

Det finns många intressanta och sällan berättade uppgifter i Werners 180-sidiga bok. Hur nära var till exempel Gustav III att följa Drottning Kristinas exempel? Hans vistelse i Rom 1783–1784 följde det mönster som många konvertiter brukade följa. Men det här är mer än en samling historiska anekdoter. Werner försöker reda ut vad det är som får nordbor att konvertera i olika epoker. Det är intressant, men svårt. Dokumentationen från tidigare sekler är skral, särskilt som konversion länge straffades med landsförvisning och konfiskation. Att ta vägen till Rom kostade. I många fall hölls konversionen hemlig.

Den svenska antikatholicismen, som fortfarande är förvånansvärt levande och bubblar upp då och då, är värd sin egen historia.

Något som återkommer genom seklerna är ändå konvertiters sökande efter en fast lära, en omutlig sanning och kristen tradition, utöver de rena texttolkningarna. Werner påpekar att strömmen av nordiska konvertiter sinade omedelbart efter det andra vatikankonciliet, som just ruckade på de grunderna.

Det har slarvats en del med korrläsningen. På något ställe blir 1700-tal 1600-tal, Leo XIII blir Leo XII, och så vidare. Men det är marginalanteckningar i en fascinerande liten skrift, som inte bara är till stort nöje under läsningen, utan dessutom permanent ger både Rom och Sverige fler nyanser. ■

Vägen till Rom – om nordbors konversion till den katolska kyrkan
av Yvonne Maria Werner
Veritas skriftserie #3
Veritas Förlag 2021